

MARCIN DZIEDZIC

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Katedra Turystyki

ORCID [0000-0002-1370-1936](https://orcid.org/0000-0002-1370-1936)**Christian Henke, *Alfred Jäschke (1886–1953). Görlitzer Lichtbildner und Gerhart-Hauptmann-Fotograf*, Dresden: Neisse Verlag, 2019, ss. 270, ill.**

Alfred Jäschke należał do najważniejszych fotografów okresu międzywojennego pracujących w Görlitz. Recenzowana praca stanowi jego możliwie pełną biografię, w której wyodrębniono działalność społeczną i współpracę z Gerhartem Hauptmannem. Ponieważ Alfred Jäschke nie miał potomków, którzy mogliby przekazać wartościowe pamiątki i dokumenty, Christian Henke zwrócił się o pomoc do rodzin osób z otoczenia fotografa. Zebrane materiały uzupełnił podczas kwerend prowadzonych w bibliotekach i archiwach. Trzeba przyznać, że w miarę szczegółowo udało mu się zrekonstruować losy i dokonania opisywanej postaci.

Pierwsza część książki zawiera życiorys fotografa (s. 11–48), który wypada pokrótce przedstawić. Urodził się on w Lubaniu. Gratulacje z okazji jego narodzin nadesłali rodzicom krewni z Görlitz. Najstarsze, rodzinne zdjęcia przedstawiające Alfreda Jäschkego wykonał fotograf Paul Arlt z odległego Wałbrzycha. Autor podejrzewa, że mógł on być krewnym rodziny (s. 12). Wprawdzie Arlt pochodził z Görlitz, ale równie dobrze mógł być tylko dobrym przyjacielem rodziny. U wałbrzyskiego fotografa Jäschke uczył się zawodu i w 1904 r. w pobliskiej Świdnicy zdał egzamin na pomocnika fotografa. Następnie wyruszył na wędrowną czeladniczą po Niemczech, Czechach i Szwajcarii. Autorowi udało się zrekonstruować jej kolejne przystanki, co warto odkreślić, ponieważ ten etap życia większości śląskich fotografów pozostaje zwykle nieznanym.

W 1913 r. Jäschke otworzył atelier w Görlitz przy Postplatz 4, pod którym to adresem miejscowi fotografowie pracowali już od 1859 r. Podczas I wojny światowej

bohater książki służył w wojsku jako fotograf na froncie wschodnim, jednak w tym przypadku nie udało się Autorowi ustalić bliższych szczegółów. Po wojnie, 20 II 1920 r. zdał w Legnicy egzamin mistrzowski. Henke twierdzi, że jeszcze w tym samym roku fotograf zawarł związek małżeński (s. 19). Doszło do tego jednak wcześniej – 3 XII 1919 r. w Mirsku¹. W okresie międzywojennym Jäschke zaczął kolekcjonować dagerotypy, czyli obrazy zapisane za pomocą pierwszej techniki fotograficznej używanej do lat 50. XIX w. Po śmierci zbieracza jego kolekcja trafiła do kilku muzeów. Wypada żałować, że Autor recenzowanej pracy nie scharakteryzował bliżej tego zbioru i nie określił, jakich twórców dagerotypy znalazły się w posiadaniu Jäschkego i czy były one powiązane z Görlitz lub Śląskiem.

Kolejne partie książki poświęcone są okresowi III Rzeszy. Fotograf nie wstąpił do NSDAP, ale musiał się dopasować do nowych warunków i wspierał *Deutsche Arbeitsfront*. Do opisu tego okresu można było wykorzystać pominięte przez Christiana Henkego dokumenty Biura Informacyjnego Schimmelpfenga, zawierające ekonomiczną charakterystykę jego firmy². W tym czasie Jäschke wyruszył na dalsze wycieczki statkiem do Danii i Norwegii oraz Dunajem z Linzu do Wiednia. Planował także podróż na Teneryfę, ale uniemożliwił ją wybuch wojny. W 1945 r. został ewakuowany wraz z żoną do Saksonii, ale już pod koniec maja powrócił do Görlitz i ponownie uruchomił atelier fotograficzne. W poszukiwaniu danych biograficznych Autor natknął się na powieść Leszka Żuka *Mgła. W powojennej Jeleniej Górze...*, w której występuje fotograf Alfred Jäschke (s. 103). Powieściopisarz zapewnił Christiana Henkego, że jest to postać historyczna, niemniej nie ma ona wiele wspólnego z mistrzem obiektywu z Görlitz. Warto uściślić, że od 1933 r. w Jeleniej Górze rzeczywiście prowadził atelier fotograf Alfred Jäschke, ale chodzi w tym przypadku o zupełnie inną osobę³. Jesienią 1951 r. właściciel zakładu w Görlitz zachorował. Autor przypuszcza, że ta choroba doprowadziła do jego rychłej śmierci. Jest to bardzo prawdopodobne. Fotograf zmarł bowiem w szpitalu Sankt-Caroluskrankenhaus w Görlitz⁴.

W drugiej części książki Christian Henke opisał związki Alfreda Jäschkego z pisarzem Gerhartem Hauptmannem (s. 49–82). W 1939 r., dzięki pośrednictwu

¹ Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze, USC w Mirsku, Małżeństwa 1919, nr 28.

² Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Kamieńcu Żąbkowickim, Biuro Informacyjne W. Schimmelpfenga we Wrocławiu, sygn. 35998.

³ *Ibidem*, sygn. 46578.

⁴ Ratsarchiv Görlitz, Sterbebuch Görlitz 1953, nr 1572.

prezesa jagniątkowskiej sekcji Towarzystwa Karkonoskiego (*Riesengebirgsverein*), fotograf mógł odwiedzić noblistę w jego domu w Jagniątkowie. W kolejnych latach wizyty te powtarzały się, a znajomość zaowocowała zdjęciami Hauptmanna i korespondencją z nim. Po wojnie fotograf utrzymywał listowny kontakt również z wdową po pisarzu.

Ostatnia część książki (s. 83–126) poświęcona została związkom bohatera biografii z różnymi organizacjami. Początkowo były to głównie cech fotografów i loża masońska. Po zakazaniu działalności wolnomularskiej w okresie nazistowskim Alfred Jäschke angażował się w prace Towarzystwa Karkonoskiego, uczestnicząc z aparatem fotograficznym w wycieczkach tej organizacji. Wypada zauważyć, że książka jest bogato ilustrowana – głównie – zdjęciami Alfreda Jäschkego, a jej drugą połowę (s. 133–265) stanowią wyłącznie fotografie.

Recenzowana praca stanowi wartościową pozycję dotyczącą ważnego fotografa. Śląskich mistrzów obiektywu zasługujących na monograficzne opracowanie jest oczywiście więcej, jednak z powodu powojennej wymiany ludności ich spuścizna została rozproszona lub zniszczona i trudno jest dotrzeć do ich potomków, co stanowi poważną przeszkodę podczas podejmowanych badań.